

Annika Tudeer.

OM TIDEN OCH ATT SÄTTA SPÅR

TEXT HARRIET ABRAHAMSSON
FOTO MIO LINDMAN, JÖRGEN LANDSBERG

Performancegruppen Oblivia firar i år tjugofemårsjubileum. Gruppen har gjort sig känd för sin teoretiska nyfikenhet och för att inlemma intryck från europeisk performancekonst i sina produktioner.

INTERVJU

Den av Annika Tudeer ledda performancegruppen Oblivia firar i år tjugofemårsjubileum. Ett fjärdedels sekel av performancekonst är ingen liten bedrift. Gruppen har skapat över 40 verk sedan starten år 2000 och gjort en internationell karriär, främst i Tyskland.

Den som har sett Oblivias föreställningar känner igen en minimalistisk och humoristisk estetik där komplexa tankar får ett enkelt uttryck och formen en emotionell dramaturgi. Att arbeta icke-hierarkiskt och kollektivt har hängt med sedan starten. Man har skapat allt från nutidsdans och performance till teater och opera, samt nu senast experimenterande musikteater.

Jag ringer upp Tudeer och vi kommer överens om att jag ska träffa henne på Mörby gård där hon har sitt sommarviste. Vi ska äta middag, basta och åtminstone påbörja intervjun.

Den börjar vid middagsbordet och slutar väl med att jag skriver gående efter dig över ängarna...

– Ja och rakt in i bastun, fortfarande skrivande, inflikar Tudeer.

Vi känner varandra från tidigare och har jobbat ihop, senast då jag var föreställningsdramaturg för Oblivias föreställning *Candide* som 2017 spelade på Mad House i Helsingfors.

INTUITIVA GREPP

Det är sen eftermiddag när jag svänger in på den gräsbevuxna vägen. Vi bär ut maträtter och sätter oss.

– Vi kom just från Tyskland där vi spelade *Reality Bang*, en föreställning om att klimatkrisen börjar bli en realitet. Nu växlar jag mellan jobb och semester. Jag läser och semestrar jag med något jag i anslutning till mitt avhandlingspro-

jekt kallar *She-wolfing*. Det betyder att gå in i ett alert och lyssnande tillstånd och ta det ur skogen till den urbana världen. Det är mitt sätt att förkroppsliga min idé om alfavargen. Jag har märkt att det sist och slutligen handlar om mig och min identitet som kvinna. Från att vilja rädda världen, sprida omsorgens budskap och bolla med abstrakta begrepp går jag djupare och djupare in i mig själv med min avhandling.

Utöver att vara konstnärlig ledare och driva en produktiv performancegrupp doktorerar Tudeer sedan ett år tillbaka vid Musik und Kunst Universität i Wien. Hon arbetar utgående från rubriken "From Forest to Stage – Embodying the (Non)human in Performance in the Anthropocene".

– Min konstnärliga forskning är naturligtvis kopplad till Oblivia, men jag njuter av att ha något som är helt mitt eget.

Samma tema finns i trilogin *Turn Turtle Turn*, vars sista del Oblivia jobbar med just nu. Musikteaterserien om antropocen och tid började som ett beställningsverk för den tyska festivalen Münchener Biennale 2024. Det var Oblivias största verk där elva musiker från Ensemble Ö i Basel medverkade.

– Att förkroppsliga olika slags teorier, idéer och tankar är vad vi alltid har gjort inom Oblivia. Men *She-wolfing* har jag inte ord för ännu. Jag prövar mig fram och samlar material för mitt skapande genom att exempelvis ändra min perception och gå jättetyst i naturen, med vargblick, och sedan ta det till olika urbana utrymmen, som simhallen. Förstås läser jag också en massa som jag sedan destillerar och inkorporerar i mitt arbete.

I maj testade Tudeer *She-wolfing* som ett programnummer på en väns vernissage i Stuttgart. Männens ver-

Männen verkade rätt förskräckta, säger hon och skrattar högt.
– Det behövs kanske inte så mycket mer än att en 60-årig kvinna med utslaget grått hår ylar.

kade rätt förskräckta, säger hon och skrattar högt.

– Det behövs kanske inte så mycket mer än att en 60-årig kvinna med utslaget grått hår ylar.

Hur känns det att ha fyllt 60 år?

– Det är mycket som är bra med att bli äldre. Man blir mycket friare och bryr sig mindre om vad andra tänker och vågar ta sin intuition på allvar. Man inser att man inte har så mycket tid, vilket gör att man agerar. Och så är man inte så bunden till barn och hem längre. Det finns vissa paralleller till att vara helt ung, men nu har man en annan styrka. Jag har kanske blivit lite mera häxlik?

ALLA SKA FÅ BETALT FÖR SITT JOBB

Var började Oblivia?

– År 2000 började det med att det bara var jag. Jag hade en idé om att skapa ett nätverk av en massa konstnärer. Så blev det inte, men vi gjorde fyra föreställningar det året.

Den första ägde rum på spårvagnsmuseet tillsammans med poeten **Stella Parland**, koreografen **Riitta Pasanen-Willberg** och **Helena Öst**, som gjorde ett videoverk.

De skrev ett manifest om att ba-

ra jobba i dagsljus och skapa vänlig, lätt, högklassig avantgardistisk konst. Att alla ska få betalt för sitt arbete är en princip som Oblivia sedan dess har hållit fast vid. Den andra föreställningen de spelade var ett beställningsarbete från Helsingfors konstmuseum för en utställning om **William Blake** och en del av kulturhuvudstadsårets satsning *Röster, Rötter, Rum*.

– Efter det jobbade jag, Stella och **Sanna Huldén** med bildkonstnären **Johanna Kiivaskoski**. Vi studerade alla på litan då (Nordisk litteratur vid Helsingfors universitet). Vi gjorde en visuell dadaistisk föreställning som hette *Abborrens dilemma*, där Stella cyklade på enhjuling i abbordräkt och **Janne Öller** spelade säckpipa.

VÄNLIGT OCH KOLLEKTIVT

Tudeer berättar att hon från början var mer intresserad av teatervetenskap, koreografi och föreställningens struktur än av det narrativa, vilket påverkade formspråket. De första föreställningarna var alla plats-specifika. Man ville också utforska hur man kunde jobba vänligt och kollektivt.

– Vi var utleda på post-**Turkka** och diktatoriska ledare.

Den första föreställningen som hade Oblivias kännpaka formspråk var föreställningen *Inte ens Tjechov var där* år 2000 på Tull- och packhuset.

– Det var då **Anna Krzystek** kom med och då föddes Oblivia.

Krzystek var dansare och koreograf. Tudeer gick på hennes dans-timmar i Edinburgh. De hade samma syn på konst och pratade i timmar i trådtelefon.

– Vi var en supertrio: jag, **Timo Fredriksson** och Anna.

Det börjar blåsa så vi bär in allt i huset på nytt.

– Anna inspirerade mig på ett sätt som inte kan förklaras. Hon hade sett alla de här grupperna som det talades om: Forced Entertainment, Goat Island, **Marina Abramović**.

Krzystek förde med sig diskurser och arbetsmetoder från Europa. Många av aktörerna hon nämnde var självlärda, liksom det kollektiva arbetet.

– Vi skulle nog aldrig ha blivit så stora om det inte hade varit för Annas disciplin, självförtroende och strukturerade arbetssätt. Jag gjorde saker möjliga helt konkret genom att skaffa pengar.

ETT MUSEUM I GÅVA

Då jag ber Annika att välja vad som varit det allra bästa som hänt inom Oblivia funderar hon en stund och säger sedan att det nog måste vara att de fick MOOPA.

– I gåva! Vem får ett museum i gåva?

Museum of Oblivia's Performance Art (MOOPA) är ett digitalt spel och ett museum över Oblivias föreställningar som de fick i 25-års present av ARGEKultur i Salzburg. Oblivia har förstås själv varit med om att skapa verket tillsammans med **Sebastian Lintz** och **Felix Ludwig**. MOOPA har rum på olika våningar där man kan bekanta sig med gruppens föreställningar.

Vårt skämt om intervjudramaturgi går som på räls och när vi går ner mot bastun längs den smala sandvägen följer anteckningsblocket med.

– Att vi har skapat serier av föreställningar är karakteristiskt för Oblivia. Vi undersöker saker noggrant.

Oblivias första serie bestod av *Entertainment Island* 1, 2 och 3 och skapades under åren 2008–2010. Den efterföljdes av *Museum of post-modern art* (MOPMA, 2012–2016) som bestod av fem föreställningar. Det blev en vändpunkt.

Eftersom det börjar småregna sätter vi oss på bastulaven och fortsätter att prata medan bastun värms. Häftet och pennan förblir uppe på bastulaven hela kvällen.

– Det är precis som vi sade!

Vi talar om åren med Krzystek. Om hur samarbetet småningom ledde till att deras vägar skiljdes och att de gick åt olika håll.

– Det var en chock.

Det som gjorde situationen oförlöst var att Krzystek dog några år senare. När sorgprocessen var över förlöstes ny energi och Oblivias arbete tog nya riktningar. Ny i gruppen var också **Anna Maja Terävä**.

Åren med Mad House-kollektivet var intensiva, säger Tudeer. Från och med 2017 hade gruppen varje år en internationell samproduktionspartner och nästan alla premiärer spelades utomlands. Tudeer spelade även 2015 två soloföreställningar, *Annika gör Svansjön* och *Sacre*, som båda spelades på Svenska Teatern.

Det är nog många som undrar hur ni fått till alla de där kontakterna.

– Jag är bra på att nätverka, säger Tudeer och skrattar och kastar mer bad.

Det är kanske, säger hon, för att estetiken påminner om europeiska grupper som She She Pop, Showcase Beat Le Mot och Gob Squad som Oblivia passar in i Tyskland.

– Vi platsar i den världen. Och så har vi ju gjort det medvetna valet att inte enbart satsa på att spela på festivaler utan också att skapa långvariga samarbeten med produktionshus och kompanier. Det var ett bra val.

ENORMA NEDSKÄRNINGAR

Nästa morgon, vid morgonmålet, fortsätter vi med förnyad kraft.

Hur kom det sig att Oblivia började med musikteater?

Tudeer berättar att samarbetet med kompositören **Yiran Zhao** kommit ur en vision om att göra experimentell musikteater.

Hon får det att låta så lätt. Men kanske det är därför Oblivia har gjort över 40 föreställningar. Att se svårigheter som möjligheter och att tänka att man kan lära sig om man verkligen vill har säkert bidragit till Oblivias framgång.

Vi talar om Tyskland, där nedskärningarna av kulturfältet just nu är enorma.

– Eftersom vår kärnverksamhet har bestått av gästspel och samproduktioner med olika produktionshus i Tyskland påverkar nedskärningarna oss. Vi får dra åt svångremmen nu. En stor del av våra föreställningar har varit beställningsarbeten.

Hon berättar att somliga beställningar kommer in genom så kallade open calls som teatrar anordnar. Ibland blir gruppen kontaktad av någon som är intresserad av ett samarbete, ibland föreslår de själva ett samarbete.

– Det är inte alls alltid det går som på räls. År 2006 var vi antagna till ett projekt i Frankfurt på Künstlerhaus Mousonturm, ett internationellt erkänt produktionshus och det var en stor grej. Projektet blev en flopp! Men det var bra! För då insåg vi att vi behövde se över vår kommunikation och vår organisation. Före det hade vi inte talat så mycket om vad vi egentligen gjorde, vi bara körde på.

Arbetet med att förändra arbetsdynamiken började redan 2007 när gruppen jobbade på Kiasma. De beslöt att börja och sluta varje arbetspass med att analysera sitt arbete. Det blev två timmar prat och

Ur föreställningen *Obsessions* på Theater Bremen.

– Projektet blev en flopp! Men det var bra! För då insåg vi att vi behövde se över vår kommunikation och vår organisation. Före det hade vi inte talat så mycket om vad vi egentligen gjorde, vi bara körde på.

5 timmar övning per dag. Så föddes föreställningen *Entertainment Island*, som blev Oblivias internationella genombrott. – Allt det här ledde till att vi 2008 utvecklade vår egen arbetsmetod, *Do what you saw*, som vi sedan dess har jobbat med. Nu i och med musikteaterarbetet har vi vidareutvecklat metoden till *Do what you hear*, säger Tudeer. *Do what you saw* är en performance-teknik som går ut på att destillera material genom att olika personer upprepar samma scenskiss. Småningom vaskas det man behöver fram. *Do what you hear* är en musikalisk variant av metoden.

Hur är nuläget för Oblivia?

– Just nu är vi en grupp på åtta personer från olika länder som är hän-givna. Vi har en bra arbetsmiljö som vi har jobbat för. Den linjen vill vi fortsätta med. Och med opera. Det är så roligt! **N**

I september firas jubileet med *Ents resa*, en vandring genom Oblivias föreställningsplatser i Helsingfors. Åbör kan den 18.9 se *Turn Turtle Turn – a lecture performance* på Tehdas Teatteri. 9–14.12 visas *Reality Bang* på Kiasmateatern.